

Kære Studenter!

Endelig blev det jeres tur! Endelig kan I sidde her, smukt på lange rækker med hvide huer og røde øjne og lade jer fejre! Studenter årgang 2014 – herfra kan alt begynde!

Det føles allerede som meget længe siden, da I stod tæt i solen og dansede i skolegården til jeres sidste skoledag, mens små vemodstårer trillede ned ad kinderne og dagen helst slet ikke måtte ende. Siden har I oplevet meget forskellige eksamensbegivenheder, været de allerførste i historien til at aflevere dansk stil og andre skriftlige præstationer på nettet, mødt sære, sure og søde fremmede censorer og måske også jer selv i nye, præstationskrævende roller; savnet det daglige fællesskab i det eksamenstyste skolehus, hvor man pludselig med en ny skarphed hører, når en dør går et sted, en glad latter hurtigt tysses ned, og koncentrationen står sitrende stille i solstriberne på gangene. Nu er I endelig samlet igen, trykke sidder I - måske endda i den rigtige orden - på rad og række i jeres klasse- og årgangsfællesskab, bekvemme og tilfredse.

Forud for eksamensopløbet ligger de tre års skolegang, gymnasiet varer. Lange rækker af dage med undervisningsmoduler, afleveringer, musikaftner, pauser, skolekomedier, ekskursioner, fællestimer, pizza-slices fra Majas kantine, fester, foredrag, kys, øvelser, studierejser. Personlig udfoldelse og vækst. I har alle sammen udviklet jer, alle haft hver jeres vækstprojekt kørende siden den mindeværdige dag, da I gik gennem havevanderen ind til introdagene i Aurehøjs skolegård. Noget betød mere end andet for jer, noget var svært, måske endda surt, andet bare det bedste. Undervejs spurgte vi jer, om I trivedes. Det skal vi nemlig spørge om mindst hvert tredje år, det står i loven. Hver skole må selv om, hvordan den spørger, men der skal foreligge en elevtilfredshedsundersøgelse på ethvert gymnasiums hjemmeside. Vi har også pligt til at spørge lærerne, pedellerne og sekretærerne

om de trives. Efter sommerferien skal et helt nationalt trivselsmålingssystem rulles ud over alle landets folkeskoler med, som der står "klare og obligatoriske indikatorer for elevernes undervisningsmiljø, trivsel, ro og orden" så der kan arbejdes systematisk med "at styrke elevernes trivsel i sammenhæng med den faglige udvikling." Man kan måske diskutere timingen her, trivslen i folkeskolen er vist temmelig udfordret efter lock out og ny skolereform er trukket ned over hovederne på dem; men trivsel synes alle at være helt enige om, er et centralt begreb at arbejde med her i velfærdsstaten, både i skolen og på alle landets arbejdspladser. Jeg vil tale til jer her i dag om trivsel.

I et 12 sider langt notat fra Undervisningsministeriet har en ekspertgruppe arbejdet på at definere trivsel. I Den Store Danske Encyklopædi defineres trivsel som "velbefindende, der giver det enkelte menneske følelsen af overskud, gå-på-mod, handlekraft og glæde ved livet". Men det er ikke tilstrækkeligt til trivselsprojektet i folkeskolen. Den ministerielle ekspertgruppe anbefaler, "at trivsel forstås som mere end velbefindende. Trivsel omfatter også emotionelle, kognitive og praktiske kompetencer, som hjælper én med at navigere i livet. Man skal som individ kunne fungere frugtbart, i stadig vækst, med hensigtsmæssig regulering, tilpasning og robusthed over for tilværelsens krav. "For den enkelte elev skal "skolearbejdet give mening, at man føler sig hørt og føler, man har indflydelse på beslutninger, bliver retfærdigt behandlet, lærer noget og har tillid til egne evner og muligheder. Endelig handler velbefindende om at kunne leve med de krav, omgivelserne stiller, uden unødigt stress. (..) "

Mens ekspertgruppen arbejdede på sine formuleringer udkom en digtsamling. Jeg citerer:

Barndom

**FEM BØRN PÅ RÆKKE OG EN FAR MED EN KØLLE
FLERGRÆDERI OG EN PØL AF PIS
VI STIKKER SKIFTEVIS EN HÅND FREM
FOR FORUDSIGELIGHEDENS SKYLD
DEN DER LYD NÅR SLAGENE RAMMER
SØSTER DER HOPPER SÅ HURTIGT
FRA DEN ENE FOD TIL DEN ANDEN
PISSET ER ET VANDFALD NED AD HENDES BEN
FØRST DEN ENE HÅND FREM SÅ DEN ANDEN
GÅR DER FOR LANGTID RAMMER SLAGENE
VILKÅRLIGT
ET SLAG ET SKRIG ET TAL 30 ELLER 40 TIL TIDER 50
OG ET SIDSTE SLAG I RØVEN PÅ VEJ UD AD DØREN
HAN TAGER BROR I SKULDRENE RETTER HAM OP
FORTSÆTTER MED AT SLÅ OG TÆLLE
JEG KIGGER NED OG VENTER PÅ DET BLIVER MIN TUR
MOR SMADRER TALLERKENER I OPGANGEN
SAMTIDIG MED AT AL-JAZEERA TV-TRANSMITTERER
HYPERAKTIVE BULLDOZERE OG FORTØRNEDE
KROPSDELE
GAZASTRIBEN I SOLSKIN**

Yahya Hassan, Digtsamling 2013

Yahya Hassans digtsamling er den mest solgte i Danmark nogensinde. Den ramte os alle som et af Yahyas fars kølleslag, og satte en vældig debat i gang. Er det virkelig sådan, der ser ud nogen steder her i Danmark? Sker det her? Og hvorfor sker det? Hvor uendelig langt er der fra den lejlighed i det boligkompleks, hvor disse børn får tæsk, til det ergonomisk velindrettede mødelokale med hæve-sænkeborde, isvand og frugt, hvor Undervisningsministeriets ekspertgruppe sidder og formulerer drømmen om det konfliktløse barneliv i mild, konstant harmonisk vækst og gennemregulerede, tefalpolstrede rammer.

Yahya Hassans svært tiltrængte, i versaler højtråbende digtsamling, slog et ordentligt hul i den til tider temmelig selvfede opfattelse af, hvor godt vi klarer det med børnene her i starten af det 21. århundrede. Der er desværre en tendens til, at vi i det oplyste, medieovervågede, hurtigtsnakkende velfærdssamfund kollektivt lukker øjnene for himmelråbende urimeligheder og overgreb, begået imod det dyrebareste, vi har ansvaret for og skal bygge vores samfund på: Vores børn.

I starten af det 20. århundrede skete noget næsten parallelt. Dengang var det Jeppe Aakjær, som med sin højst uvelkomne roman "Vredens børn" slog hul på bedsteborgerskabets selvbedrag om – som det hed hos Pontoppidan " Frihedens, fremskridtets og humanitetens århundrede". Uforfærdet smækkede Aakjær dørene op til de usle karle- og tjenestepigekamre og utvetydigt vredt tog han de allerunderstes parti. Det var ikke viden, man var glad for at få i ministerier, sogneråd og kommuner. Tyendes vilkår, især på landet, var umenneskelige, som dyr blev de behandlet og uden rettigheder ladet i stikken, når de kom i klemme.

TYENDESANG

Her kommer fra Dybet den mørke Armé
og fordrer af Verden et Svar;
skjønt Dagingens Glimt i vor dryppende Le
er al den Fane vi har,
vi vover en Kamp for vor nedtraadte Ret
og løfter i Vejret paa Skjændselens Bræt
den Tusindaars-Lænke, vi bar.

Vi ejer paa Jorden knap Trævl eller Traad,
kun denne vor skorpede Haand;
til Menneskekaar fik vi kummerligt Raad,

i Ørkner vandred vor Aand.

Jeppe Aakjær: Tyendesang, 1907

Måske kunne man anbefale Yahya og hans søstre og brødre at læse Aakjær, Skjoldborg og Marie Bregendahl og hente styrke og indsigt hos dem til at forstå, hvad de selv må kæmpe for.

Det er noget af det, god litteratur til alle tider har kunnet og kan:
afdække

livsbetingelser, urimeligheder, forglemmelser og svigt – men jo også fortælle om overlevelse, mennesker, som klarer sig gennem uhyrligheder, på trods eller gennem ukuelighed, råstyrke og personlig kraft. Eller måske i kraft af venskaber, fællesskaber – eller stor kærlighed. Trivsel, kan vi lære både af litteraturen og af virkeligheden, er ikke nødvendigvis nøglen til livsvækst. Trivsel er uimodsigeligt vigtigt for det lille barn – og en god ambition i ældreplejen, men for store børn, unge og voksne er det bare et af mange midler i den personlige vækst. Den modgang, man overvandt, det nederlag, man lærte at acceptere, den sejr, man virkelig selv havde kæmpet for, med alt hvad man havde at sætte ind – det er det stof, personligheder er gjort af. Måske trivedes man ind imellem, andre gange gjorde man det virkelig ikke – men man kæmpede, og deri lå både personlighedens vækst og medmenneskelighedens livgivende fordring; bedst er det at kæmpe, for alt hvad man har kært.

Peter Høegh har igen forkælet os med en afsindig bog. En forførende bog, hvis fortællerstemme tilhører hovedpersonen med det fyndige navn Susan Svendsen. Hun vidste, fra hun var 12 år, at hun ville være fysiker. ”Da jeg var tolv, viste nogen mig en tavle med det periodiske system. Jeg forstod det med det samme. Det var det lykkeligste øjeblik i mit liv. Jeg forstod at der fandtes naturlove. Som afbalancerer kaos. Jeg vil ikke forstå fysikken udefra.” siger

hun til den danske nobelpristager i fysik, Andrea Fink, som hun har opsøgt. Andrea Fink rører ved hendes arm og konstaterer:” – (hun) kan mærke sin krop. Det er noget af det jeg ser efter. De lidt dybere indsigter kommer aldrig kun fra hjernen. Har sans for matematik og fysik. Ser yndig ud. Så hvad er problemet?

- Mænd (..)
- Hvad er der med mænd?
- De er sprøde. Som æbler. Det er svært for mig at lade dem være. Bagefter er der kaos.”

Andrea Fink føler sig forskende for med den unge aspirant og fortsætter:

”Du skriver du er optaget af teorien om gruppefelter. At du har personlige erfaringer. Hvad sigter du til?

- Jeg fremkalder oprigtighed.
- Og det vil sige?
- Når jeg venter på bussen, går der kun et par minutter, så har manden foran mig i køen fortalt mig om sin kones sygdom. Oppe i bussen fortæller damen på sædet ved siden af om sin kærlighed til sin hund. De drenge der skal af samme sted som mig, fortæller om deres bekymring for ikke at blive udtaget til førsteholdet. Bagefter om de piger de er forelsket i.”

(..) ”Har du selv et ord for det?” spørger Andrea Fink.

- ”Dér hvor jeg voksede op, kaldte de det Susan-effekten. Hun rullede mit ærme ned og knappede det.
- Det er ikke sædvanlig forskning. Intet bliver publiceret. Alle resultater er fortrolige. Pengene er en særbevilling. Det vil sandsynligvis være et skævt spor for din karriere.
- Jeg har en del ar, sagde jeg. – Jeg bliver en vanskelig elev. Hun lagde hovedet tilbage og lo. Hendes latter gjorde alt og alle omkring hende lykkelige, selv det forladte auditorium. Hun rejste sig.
- Du kan besøge mig i næste uge. Jeg har tre sønner. Dem må du lade være.

Vi så hinanden ind i øjnene. Sammen med dyb oprigtighed begynder fremtiden altid at komme til stede. Måske anede både hun og jeg at jeg seks måneder senere ville have været i seng med alle tre sønner. Og efter yderligere et år også med hendes mand. Måske vidste vi begge at med de kræfter der nu var aktiveret mellem hende og mig, ville jeg forsøge at æde alt hvad der stod i vejen for at komme hende lidt nærmere.

- Tænk dig godt om, Susan. Og brænd endelig ingen broer. Jeg sagde ikke noget. Det var ikke nødvendigt at tænke. Der var ingen vej tilbage. Og det var ikke fordi broerne bag mig var brændt. Det var fordi de havde mistet deres relevans.

Peter Høegh: Effekten af Susan, 2014

Se her fik trivselen en anden fortolkning. Han har om nogen blik for det, Peter Høegh, at der for alle mennesker er noget særligt, der trækker deres livsvalg og styrer deres store beslutninger. Det er ikke længsel efter trivsel – det drager ikke! Men det fantastiske, ukendte eller gådefulde – det hiver i os. Det hiver i Susan Svendsen og hendes lapsede mand Laban og deres fremmelige tvillinger Harald og Thit (ja, han er også god til navne!). Ligesom jeg tænker, det fantastiske, ukendte og gådefulde vil drage jer, når I beslutter hvad I skal det næste års tid, langt væk fra skolen og de beskyttende rammer.

Med de mange oppefra dikterede trivselsmålinger overalt på danske arbejdspladser har politikerne opfundet en opmærksomhedsflytning fra det, de egentlig selv har ansvar for til arbejdsgiverne, som må se at tage sig sammen og være noget sødere. Det er i mine øjne at tale ned til både medarbejdere og chefer - og udfordre udvikling og forandring. Ved en konference på universitetet om studiefremdriftsreformen og trivsel hos de teologistuderende sad jeg ved siden af Købehavns Biskop Peter

Skov- Jakobsen. Hviskende spurgte han mig: "Er der nogensinde nogen, der har spurgt dig om du trives hver dag?" Det mente jeg ikke at kunne huske, var sket. "Heller ikke mig," hviskede han hovedrystende og fortsatte med et lunt smil: "Jeg tror heller ikke, nogen spørger ham deroppe."

Og uanset ministerielle velmenende målinger bliver jeg nødt til at pointere, at det jo heller ikke i skolen bare er trivselen, der gør det. Det er meget mere komplekst end som så. Små børn bruger børnehaveklassen og indskolingen til at lære det: I skolen er alting til forhandling; et ord er ikke et ord og en handling er ikke bare en handling. Det er noget for noget, det er spil med positioner, det er mod til at udsætte sig og evne til at se fordelagtigheder og tage sine point. Hver eneste skoledag er for alle børn – og unge! en kamp på en særlig arena, en kamp om og med opmærksomhed, anerkendelse, kærlighed, forstillelse, diskretion, overspringsmanøvrer. Det kunne være mit bud, at "trivsel" i dette spil er lavt prioriteret, det er bare for kedeligt og uinspirerende for hovedparten af eleverne. De vil hellere ind i kampen, satse, vove, kæmpe, sætte sig selv i spil.

Sådan har jeg i al fald lært jer, årgang 2014 at kende. Sjældent har I stået og bedt om særlige hensyn! Tværtimod har I endeløst fundet på! De bedste måder at udvikle denne gamle skole på, at arrangere prikkende, inciterende nærvær ved samfundsfagsdag, MGP, skolekomedie med Grønnegården talentfuldt forandret til Londonslum i 1880'erne, street wars med overhængende risiko for vandfald i ubemærkede fodgængerfelter, AU radio i søndagens bedste sendetid, grænseoverskridende doktorfest, puslekalender i studiecentret frem til sidste skoledag, poetry slam i mesterklasse, operaløjer med sminkestunt, teatertræf med KULT, bandtræf, fester, ja, fester!! I har om nogen demonstreret, at I har kompetencer ud over det sædvanlige, og det er godt – for de står derude og savler ved tanken om, at nu kommer I! Aldrig har der været mere brug for selvstændige, fantasifulde, selvarrangerende,

innovative unge, der uden tøven vil springe til og tage ansvaret på sig at udvikle dette samfund! Det er ikke små forventninger, der er nedlagt i de kuverter, jeg lige om lidt kan overrække til jer! Hvis ikke sådan nogen som jer, veluddannede, eftertænksomme, højest værdsatte, kloge unge mennesker fra et af verdens mest privilegerede – og mest lykkelige!? – lande, skulle kunne gøre en forskel derude, hvem så? I må i gang, tage fat. Der er så meget, der gerne vil laves om. Måske kan trivselen blive bedre, måske faktisk bare bedre defineret. Måske er det mest inspirerende ved trivsel at sørge for, at andre trives – være den, der tager initiativ til glædesbefordrende, inspirerende rammer! Jeg er sikker på, I med råstyrke og ganske alternative ideer stiller op til det hele. Det har I lært i jeres fællesskaber. Vi lagde bare mure og en broget skare af dygtige lærere til – resten klarede I i jeres fællesskaber. Netop i dag står det så lysende klart, netop i dag sidder I her, skulder ved skulder med dem, I delte og lærte med, og netop i dag slutter det. Læg mærke til, læg mærke til når jeres glade studentervogn senere kører af sted fra skolen og drejer væk fra Skolevej. Da brister med et næppe hørligt smæld den navlestreng, der bandt jer til den gamle skole. I kan komme igen, I skal være så hjerteligt velkomne – men det bliver aldrig mere det samme. I vil være gæster, besøgende, aldrig mere bare vores aureunger.

**Jeg er altså sikker på, I vil meget mere end trives derude! Tag imod den lysende fremtid, gør hvad I kan, vi følger jer med kærlighed!
Som Knud Romer siger i sin nye ABC:**

**Aber og ænder og selv kakerlakker
Er ligesom dig og mig.
Vi er alle sammen børn af mirakler
Og hver især noget for sig.**

Knud Romer, ABC, 2014

Tillykke med studentereksamen.

Marianne Zibrandtsen